

SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINING ZAMONAVIY MENEJMENT TIZIMIDAGI O'RNI

Obidova Feruza Yaxyoyevna

obidova.feruza@bk.ru

Jizzax politexnika instituti "Iqtisodiyot va menejment" kafedراس dotsenti

Saitqulova Mushtariy - Jizzax politexnika instituti talabasi

Axmatova Oyshabonu - Jizzax politexnika instituti talabasi

Annotatsiya. Mazkur maqolada sun'iy intellekt texnologiyalarining zamonaviy menejment tizimlarida tutgan o'rni, ularning boshqaruv jarayonlari samaradorligini oshirishdagi ahamiyati hamda iqtisodiyotning turli tarmoqlarida qo'llanilish xususiyatlari tahlil qilingan. Shuningdek, sun'iy intellekt asosidagi qaror qabul qilish tizimlari, biznes-jarayonlarni avtomatlashtirish, katta hajmdagi ma'lumotlarni tahlil qilish va strategik rejalashtirish imkoniyatlari yoritilgan. Tadqiqot natijasida tashkilotlar boshqaruvida sun'iy intellektdan foydalanishning afzalliklari va uni joriy etish bo'yicha ilmiy-amaliy takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: sun'iy intellekt, zamonaviy menejment, raqamli transformatsiya, avtomatlashtirish, Big Data, mashinali o'qitish, boshqaruv qarorlari, innovatsion rivojlanish, biznes-jarayonlar, raqamli iqtisodiyot.

Kirish

Globalashuv jarayonlarining jadallashuvi va raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi korxonalar hamda tashkilotlar boshqaruv tizimiga yangi talablarni qo'ymoqda. Bugungi kunda samarali menejment nafaqat moddiy va moliyaviy resurslarni boshqarish, balki katta hajmdagi ma'lumotlarni tezkor qayta ishlash, bozor o'zgarishlarini prognozlash va optimal boshqaruv qarorlarini qabul qilish bilan ham chambarchas bog'liq.

Shu nuqtai nazardan, sun'iy intellekt texnologiyalari zamonaviy menejmentning ajralmas qismiga aylanmoqda. Sun'iy intellekt inson tafakkuriga xos bo'lgan ayrim funksiyalarni kompyuter tizimlari orqali bajarish imkonini beruvchi texnologiyalar majmuasi bo'lib, u tashkilot faoliyatini rejalashtirish, nazorat qilish, tahlil etish va boshqarishda keng qo'llanilmoqda.

So'nggi yillarda dunyoning rivojlangan mamlakatlarida sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish natijasida ishlab chiqarish samaradorligi, xizmatlar sifati va boshqaruv qarorlarining aniqligi sezilarli darajada oshganligi kuzatilmoqda. Shu sababli mazkur texnologiyalarni milliy iqtisodiyot va korporativ boshqaruv tizimlariga joriy etish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

Mavzuga oid ilmiy qarashlar tahlili

Sun'iy intellekt va uning menejmentdagi o'rnini ko'plab xorijiy va mahalliy olimlar tomonidan tadqiq etilgan. J. McCarthy, S. Russell, P. Norvig, T. Davenport va E. Brynjolfssonlarning ilmiy ishlarida sun'iy intellektning boshqaruv tizimlarini transformatsiya qilishdagi roli keng yoritilgan.

Ularning fikricha, zamonaviy tashkilotlarda qaror qabul qilishning samaradorligi ma'lumotlarni tezkor qayta ishlash va tahlil qilish imkoniyatlariga bevosita bog'liq. Aynan sun'iy intellekt algoritmlari millionlab ma'lumotlar orasidan zarur axborotni ajratib olish, tendensiyalarni aniqlash va kelajakdagi natijalarni prognozlash imkonini beradi.

Mamlakatimiz olimlari ham raqamli iqtisodiyot va sun'iy intellektning boshqaruv tizimidagi ahamiyatini o'rganib, davlat boshqaruvi, bank tizimi, ta'lim, sog'liqni saqlash va sanoat korxonalarida ushbu texnologiyalarni joriy etish bo'yicha ilmiy tavsiyalar ishlab chiqmoqdalar.

Sun'iy intellektning zamonaviy menejment tizimidagi ahamiyati

Bugungi kunda sun'iy intellekt korxonalar boshqaruvida quyidagi asosiy vazifalarni bajarishga xizmat qilmoqda:

- katta hajmdagi ma'lumotlarni (Big Data) qayta ishlash va tahlil qilish;
- strategik va operativ qarorlarni qabul qilishni qo'llab-quvvatlash;
- biznes-jarayonlarni avtomatlashtirish;
- xodimlar faoliyatini monitoring qilish va samaradorligini baholash;
- risklarni aniqlash va boshqarish;
- bozor talabini prognozlash;
- mijozlar bilan ishlash sifatini oshirish.

Sun'iy intellekt asosidagi Decision Support Systems (DSS) menejerlarga turli muqobil variantlarni baholash va eng maqbul qarorni tanlash imkoniyatini yaratadi. Ayniqsa, moliyaviy menejment, logistika, marketing va inson resurslarini boshqarishda ushbu texnologiyalar keng qo'llanilmoqda.

Sun'iy intellekt texnologiyalarini joriy etishning afzalliklari

Sun'iy intellekt texnologiyalarini boshqaruv tizimlariga tatbiq etish quyidagi ijobiy natijalarni beradi:

Birinchi, inson omili tufayli yuzaga keladigan xatolar kamayadi va boshqaruv qarorlarining aniqligi ortadi.

Ikkinchi, katta hajmdagi axborotni qisqa vaqt ichida qayta ishlash imkoniyati yaratiladi, bu esa menejerlarning vaqtini tejaydi.

Uchinchi, xarajatlarni optimallashtirish va resurslardan samarali foydalanish imkoniyati kengayadi.

To'rtinchidan, sun'iy intellekt algoritmlari yordamida bozor tendensiyalarini oldindan prognoz qilish va yuzaga kelishi mumkin bo'lgan risklarni kamaytirish mumkin bo'ladi.

Beshinchidan, tashkilotlarning raqobatbardoshligi oshadi hamda innovatsion rivojlanish sur'atlari jadallashadi.

Sun'iy intellekt texnologiyalarini joriy etishda mavjud muammolar

Shunga qaramay, sun'iy intellektni menejment tizimiga joriy etishda ayrim muammolar ham mavjud. Jumladan:

- yuqori moliyaviy xarajatlarning talab etilishi;
- malakali IT mutaxassislarining yetishmasligi;
- ma'lumotlar xavfsizligini ta'minlash zarurati;
- axborot maxfiyligi bilan bog'liq xavflar;
- ayrim boshqaruv qarorlarida inson omilining to'liq o'rnini bosa olmasligi.

Mazkur muammolarni bartaraf etish uchun raqamli infratuzilmani rivojlantirish, mutaxassislarni tayyorlash hamda sun'iy intellektdan foydalanishning huquqiy asoslarini takomillashtirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Taklif va tavsiyalar

Tadqiqot natijalariga asoslanib quyidagi takliflarni ilgari surish mumkin:

- tashkilotlarda sun'iy intellekt asosidagi boshqaruv platformalarini joriy etish;
- menejmlarning raqamli kompetensiyalarini rivojlantirish;
- Big Data va mashinali o'qitish texnologiyalaridan foydalanishni kengaytirish;
- sun'iy intellekt tizimlarini ichki audit va risk-menejment bilan integratsiyalash;
- korxonalarda qaror qabul qilishning gibrud modelini (inson + AI) shakllantirish.

Xulosa qilib aytganda, sun'iy intellekt texnologiyalari zamonaviy menejment tizimining muhim tarkibiy qismiga aylanib bormoqda. Ular boshqaruv qarorlarining sifatini oshirish, biznes-jarayonlarni optimallashtirish, xarajatlarni kamaytirish va tashkilotlarning raqobatbardoshligini kuchaytirishda muhim vosita hisoblanadi.

Kelgusida sun'iy intellektni iqtisodiyotning barcha tarmoqlariga keng joriy etish, uni boshqaruvning an'anaviy usullari bilan uyg'unlashtirish hamda malakali kadrlar tayyorlash mamlakatning innovatsion rivojlanishiga va raqamli iqtisodiyotning barqaror o'sishiga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M. Mirziyoyevning Oliy Majlis va O'zbekiston xalqiga Murojaatnomalari. – Toshkent, 2020–2025.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 14-oktabrdagi "Sun'iy intellekt texnologiyalarini rivojlantirish va joriy etish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi qarori.

3. Obidova, F. Y. (2024). JAMIYATDA IJTIMOIIY VA IQTISODIY BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA OLIYGOH BITIRUVCHILARINING TUTGAN O'RNI. *JOURNAL OF EDUCATION, ETHICS AND VALUE*, 3(4), 141-146.
4. Yahyoyevna, O. F. (2024, February). IQTISODIY BARQARORLIKNI TEJAMKORLIK OMILLARI TA'SIRIDA TA'MINLASH MUAMMOLARI. In *INTERNATIONAL CONFERENCE ON INTERDISCIPLINARY SCIENCE* (Vol. 1, No. 2, pp. 136-144).
5. Обидова, Ф. Я. (2023). Управление системой качества на предприятиях. *Экономика и социум*, (11 (114)-1), 929-932.
6. Yahyoyevna, O. F. (2024, October). SUSTAINABILITY AND MANAGEMENT: HOW COMPANIES CAN INTEGRATE SUSTAINABILITY INTO THEIR STRATEGY. In *INTERNATIONAL CONFERENCE ON INTERDISCIPLINARY SCIENCE* (Vol. 1, No. 10, pp. 194-199).
7. Turumova, D. A., & o'g'li Tolibboyev, Q. G. (2023). AUDITORLIK FAOLIYATIDA TANLAB TEKSHIRISHNING MOHIYATI. *Educational Research in Universal Sciences*, 2(6), 234-240.
8. Obidova, F. Y. (2024). JAMIYATDA IJTIMOIIY VA IQTISODIY BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA OLIYGOH BITIRUVCHILARINING TUTGAN O'RNI. *JOURNAL OF EDUCATION, ETHICS AND VALUE*, 3(4), 141-146.
9. Yahyoyevna, O. F., & Tatulovna, Z. M. (2024). MECHANISM OF ORGANIZING FINANCIAL MANAGEMENT IN ENTERPRISES. *Miasto Przyszłości*, 47, 866-872.
10. Turumova, D. A. (2023). O 'ZBEKISTONDA ICHKI NAZORAT TIZIMI-AUDITORLIK TEKSHIRUVI JARAYONINING ASOSIY ELEMENTI. *Educational Research in Universal Sciences*, 2(4), 608-612.
11. Turumova, D., & Rayimkulov, A. (2024). THE NEED FOR MODERN TECHNOLOGIES IN ACCOUNTING AND AUDITING. *Technical science research in Uzbekistan*, 2(7), 284-287.
12. Турумова, Д. (2022). Банк кредитлари аудитини такомиллаштириш масалалари. *Science and Education*, 3(10), 640-645.
13. Турумова, Д. (2022). Банк назоратида ички ва ташқи аудит ўтказишнинг аҳамияти. *Science and Education*, 3(12), 1013-1022